

[Находката](#) се състои от 100 броя цели и фрагментирани антропоморфни, зооморфни фигури, миниатюрни модели на предмети и съдове, намерени на сравнително малка площ от около 1,5 m² в периферията на селищна могила, в района на селото.

Предметите са изработени на ръка, глината е груба, изображенията са примитивни, с ясни следи от вторично обгаряне. Типологическите им характеристики ги отнасят към групата паметници от края на бронзовата и началото на ранно-желязната епоха, открити в различни археологически комплекси на територията на България.

Съпоставките с подобни материали в рамките на Средиземноморския ареал са основание за идентифицирането на предметите и включването им в култова сцена със следните обредни съоръжения: кръгъл олтар (есхара?), модел на дърво, лодка, цилиндричен антропоморфен олтар (жертвеник?) и ритуални съдове (купи, керноси?). Подобни сцени са известни от българските земи с по-ранна датировка (**Овчарово**) и от районите на крито-микенския културен кръг от III хил. пр. Хр. до VIII/VI в. пр. Хр. Антропоморфните фигури също участват в сцената, а различните им роли в ритуала са загатнати чрез особеностите в иконографията и моделираните пози.

Женската фигура е с по-големи размери, с вдигнати нагоре ръце, които придържат съд с плодове (цветя?) върху главата ѝ. Тя е централното действащо лице в обредността и вероятно е жрица(?). Статусът на част от персонажите е маркиран чрез релефни ремъци (?) през раменете и кръста и чрез поза, наподобяваща танцови движения в обред или т. нар. *жест на заслепение пред появата на божеството*.

Материалът за изработването на фигурите не е случайно подбран. Литературен аналог може да се открие в старогръцкия термин *pelos*, метафорично обозначаващ глината, от която бил изваян първочовека. Мотивът е с дълбока древност и добре познат в обширните пространства на Средиземноморието. Отглас от ролята на пръстта в древните антропогонични представи е обичаят за пречистване с кал, удостоверен в античната традиция. В кръга на устната етносна старина, вероятно грубо

моделираните фигурки от пръст (кал) са били възприемани като пречистени обредници - създания, изваяни от плътта и от ръцете на Майката на хората и боговете, постигнали в обреда божествеността на първочовека.

Не е изключено подобни сцени да са били изигравани в теменосите на светилищата, но и да са били моделирани от глина, или други нетрайни материали. Грубата изработка на фигурките се дължи вероятно на приоритета, отдаден на самото моделиране пред търсенето на реализъм в изображенията. Това действие е съпоставимо с древните магически ритуали, основани на принципа *similia similibus*, познати от Двуречието, Анатолия и Египет от III хил. пр. Хр. насетне В такъв случай самото изработване и подреждане на сцената ще придобие смисъла на ритуал, в който божествените образи-същности са изобразявани, тоест разпознавани и призовавани в обреда, за да задвижат космическите стихии. Магията на изобразяването - разпознаване на божествената същност, се вписва пряко в духовния континиум на тракийската старина, белязана от магико-мистериалната (очистителна) мощ на единението с предците. Независимо от профанацията, тази мощ е наследена векове по-късно от врачки и лечители с особена позиция в социума, чиито умения се предават като тайно познание (посвещение). Обредните ѝ проявления могат да се разпознаят в реликтовия фолклор като ритуали против градушка и порой, за дъжд и плодородие. Пример за това са моделираните статуетки с подчертан фалос в обичая Герман, които напомнят описаните фигурки от края на II хил. пр. Хр., а символичната смърт и погребение на персонажа, както и песните заклинания за дъжд не са нищо друго, освен далечен отглас от обредното призоваване на овлажняващата, оплождаща и всепораждаща сила в египетския празник Памилии, според обяснението у Плутарх [*Plut. De Is. 36*].

Любава Конова

□

Литература:

Konova, L. Kultfiguren aus Ton aus dem Gebiet von Konevo, Kreis Elhovo. In: Von Domicia bis Drama. Gedenkschrift für Jan Lichardus. (Hrsg. V. Nikolov, K. Vasvarov), Sofia, 2005: 205-213.

□